5.10.2021
HE 117/2021 vp

Eduskunnan talousvaliokunta

Talousvaliokunnalle

Fortum Power and Heat Oy (jäljempänä Fortum) kiittää talousvaliokuntaa tilaisuudesta tulla kuulluksi talousvaliokunnassa hallituksen esityksestä ydinvastuulain (484/1972) ja ydinvastuulain muuttamisesta annetun lain (493/2005) muuttamiseksi. Jo asiasta lausumamme ohella[1] pyydämme huomioimaan seuraavat asiat:

Muutosten voimaantuloon tarvitaan vähintään 12 kuukauden siirtymäaika
Ehdotettujen lakimuutosten esitetään tulevan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin Pariisin yleissopimuksen ja Brysselin lisäyleissopimuksen vuoden 2004 muutospöytäkirjat tulevat Suomen osalta voimaan. Siten muutokset tulisivat asetuksen antamishetkestä lähtökohtaisesti välittömästi voimaan, ellei muutoksille ole säädetty siirtymäaikaa. Ottaen huomioon ydinlaitosten haltijoiden tarve sopeuttaa vakuutusjärjestelynsä muutoksen johdosta sekä muutosten merkittävät taloudelliset vaikutukset ydinlaitosten haltijoille, tulisi muutoksille säätää vähintään vuoden mittainen siirtymäaika.

Korkeammilla vastuumäärillä on merkittävä vaikutus toimijoiden kustannuksiin
Hallituksen esityksessä arvioidaan ydinvoimalaitoksen laitoksenhaltijan ydinvastuuvakuutuksen vakuutusmaksun kasvavan nykyisestä vakuutettavan vastuumäärän noustessa, ja hallituksen esityksessä on arvioitu vakuutusmaksun kasvavan muutoksen tuloksena useilla kymmenillä prosenteilla. Fortumin käsityksen mukaan nyt suunniteltujen muutosten todellinen vaikutus vakuutusmaksuihin on esityksessä esiintuotua suurempi; vakuutusmaksujen ennakoidaan jopa yli kaksinkertaistuvan.

Vastuumäärien harkinnanvaraisuus säilytettävä pienten modulaaristen reaktorien kehitysmahdollisuuksien turvaamiseksi
Hallituksen esityksessä on esitetty vastuumäärien porrastamista eri tasoille toiminnan luonteesta riippuen, jolloin vastuumääriin vaikuttaisi se, missä määrin vahinko voisi aiheutuessaan aiheuttaa vaikutuksia Suomen rajojen ulkopuolella. Fortum suhtautuu positiivisesti siihen, että esimerkiksi ydinaineen kuljetuksille esitetään tällä perusteella asetettavaksi alempi vastuumäärä. Niinikään Fortum suhtautuu positiivisesti siihen, että pienydinreaktoreiden (*small modular reactor*, SMR) toimintaedellytyksiin liittyviä

[1] Fortum Power and Heat Oy:n lausunto, 6.12.2020.

5.10.2021
HE 117/2021 vp

kysymyksiä ollaan selvittämässä VS TEAS -hankkeen ”Uusien ydinenergiateknologioiden mahdollisuudet ja kehitystarpeet”, puitteissa. Hankkeen tarvekuvauksen mukaan ”Suomeen hankkeita on mahdollisesti odotettavissa vuosikymmenen puolivälissä siten, että ensimmäiset SMR-voimalaitokset voisivat olla käytössä ennen vuotta 2035, jolloin myös Suomen tavoite hiilineutraalista energiantuotannosta tulee täyttää. Pienillä lämmitysreaktoreilla olisi mahdollista saavuttaa suuri päästövähennys kohtuullisin kustannuksin ja toimitusvarmalla tavalla.”[2] Pienydinreaktoreille tulisi nyt esitettävän lain mukaan sama enimmäisvastuumäärä ja vakuutusvelvollisuus kuin suuremmille energiantuotannossa käytettäville ydinlaitoksille. Tätä ei voida pitää perusteltuna ottaen huomioon, että jo nyt tiedetään pienydinreaktoreiden mahdollisesti aiheuttaman riskin kolmannelle osapuolelle olevan hyvin pieni. Kun pienydinreaktoreiden tuottama energian määrä ja siten myös energianmyynnillä saatava tulo on pieni, johtaisi kohtuuttoman korkea vastuumäärä osaltaan pienydinreaktoreiden kannattamattomuuteen ja estäisi jo ennalta tämän uuden teknologian kehittämisen Suomessa. Hankkeiden vaikeutuminen ja viivästyminen epävarmasta sääntelyilmapiiristä johtuen voisi siten vaikeuttaa myös Suomen pääsemistä asetettuihin päästövähennystavoitteisiin.

Ehdotetut muutokset heikentävät kilpailun edellytyksiä vakuutusmarkkinoilla

Ydinvastuulain 28 §:ä on esitetty muutettavaksi siten, että pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka nojalla ydinlaitoksenhaltija voitaisiin vapauttaa vakuuttamisvelvollisuudesta ns. myöhäisvahinkojen osalta momentissa eriteltyjen edellytysten täyttyessä. Eräs näistä edellytyksistä on se, että jälleenvakuutus myöhäisvahinkojen korvaamiseksi on saatavilla vain kohtuuttomin ehdoin tai sitä ei ole saatavilla riittävässä laajuudessa. Fortum pitää tärkeänä, että mahdollisuus asettaa yhtä turvaava taloudellinen takuu säilyy myös tulevaisuudessa. Ydinvastuuvakuutusten markkinat ovat Pohjoismaissa erittäin vahvasti keskittyneet, ja tällä hetkellä on epävarmaa, onko myöhäisvahingoille lain voimaantullessa saatavilla vakuutusta markkinoilta kohtuullisin ehdoin. Esitetty muutos uhkaa entisestään heikentää tehokkaan kilpailun edellytyksiä, ellei markkinoille saada ehdoiltaan kohtuullisia vakuutusratkaisuja.

Fortum Power and Heat Oy

[2] Teemakuvaukset VN TEAS-haku 2021, s. 29. Saatavilla www-osoitteesta <https://tietokayttoon.fi/documents/1927382/43970578/Teemakuvaukset_VN_TEAS-haku_2021.pdf/e38196d5-025d-c423-c7eb-62342df4e96d/Teemakuvaukset_VN_TEAS-haku_2021.pdf?t=1607324928907>. Vierailtu 4.10.2021.